

CONGRESUL NAȚIONAL AL ISTORICILOR ROMÂNI (Cluj-Napoca, 25-28 august 2016)

Manifestare științifică de o amploare fără precedent în ultimele decenii în domeniul științelor istorice la noi, organizat de Universitatea „Babeș-Bolyai”, Comitetul Național al Istoricilor din România, Academia Română, Filiala Cluj-Napoca, Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, Congresul Național al Istoricilor Români, desfășurat în perioada 25-28 august 2016, a reunit în jur de 450 de istorici din diverse centre academice românești, precum și un număr de participanți din Republica Moldova, Ucraina, Serbia, Ungaria.

Lucrările s-au desfășurat în cadrul a 47 de secțiuni tematice, respectiv 19 mese rotunde. De asemenea, au fost un număr de 14 prelegeri în plen susținute în Aula Magna a Universității „Babeș-Bolyai” de către prestigioase personalități ale științei istorice din România – academicienii Dan Berindei, Ioan-Aurel Pop, Victor Spinei, Alexandru Zub, Marius Porumb, Dinu C. Giurescu, precum și de profesorii universitari Gh. Iacob, Gh. Clivetti, Ioan Scurtu, Vasile Pușcaș, Bogdan Murgescu, Ovidiu Ghitta care, în discursurile lor, au abordat teme de cel mai larg interes pentru istoriografia actuală, direcții metodologice, agendă de cercetare etc.

În cadrul secțiunilor grupate tematic s-au abordat subiecte dintre cele mai diverse, de la cele specifice arheologiei, istoriei politice în diversele sale segmente cronologice, istoria elitelor, teme de istorie economică, socială, demografie istorică, istoria Holocaustului și a evreilor, până la istoria orală, socio-antropologia istorică, noua istorie culturală.

Mesele rotunde au oferit un cadru generos de dezbateri metodologice, discuții cu privire la problemele și provocările cu care se confruntă în prezent cercetarea istorică românească. S-au realizat bilanțuri istoriografice, s-au stabilit noi direcții de cercetare posibile. Tot în acest cadru au fost abordate și aspecte legate de statutul istoriei ca disciplină școlară, rolul și importanța relației dintre cercetarea istorică și predarea ei ca disciplină, promovarea istoriei prin media scrisă, audio-vizuală și digitală.

Trebuie, de asemenea, amintit faptul că în cadrul Congresului au avut loc mai multe prezentări de carte, în vreme ce în cadrul târgului de carte organizat, prestigioase edituri au oferit spre vânzare tuturor celor interesați lucrările din domeniul istoriei editate în ultimii ani. Organizarea târgului de carte a fost unanim apreciată, dat fiind faptul că, în numeroase cazuri, lucrările din acest domeniu nu au întotdeauna o circulație și o distribuție mulțumitoare nici măcar între marile centre universitare din țară.

La finalul Congresului s-a adoptat o Rezoluție prin care participanții reafirmă fără echivoc necesitatea schimbării ponderii istoriei în programa școlară, cel puțin două ore săptămânal, atât în gimnaziu, cât și în liceu, precum și obligativitatea acestei discipline la examenele de capacitate și bacalaureat. Participanții la Congres au apreciat că se impune o coordonare din partea Comitetului Național al Istoricilor din România a activităților privind marcarea Centenarului Marii Uniri, prin implicarea Academiei Române și a universităților din România. Tot în acest context s-a decis permanentizarea Congresului Național al Istoricilor Români, prin organizarea acestuia din doi în doi ani, următorul Congres urmând a se desfășura în anul 2018, la Iași.

Iosif Marin Balog

A XII-A REUNIUNE A COMISIEI MIXTE DE ISTORIE ROMÂNNO-SLOVACĂ (Kremnica, 12-15 septembrie 2016)

Comisia Mixtă de Istorie Româno-Slovacă și-a ținut cea de a XII-a Reuniune la Kremnica, în Slovacia, între 12-15 septembrie 2016, având ca temă de dezbateri *Mineritul în Slovacia și România în secolele XV-XVIII*. Problematika dezbaterii a fost stabilită cu prilejul Reuniunii precedente, a XI-a, care și-a ținut lucrările la Nădlac – Arad în toamna anului 2014.

„Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu» din Cluj-Napoca”, tom LVI, 2017, p. 469–479

Comisia Mixtă de Istorie Româno-Slovacă s-a constituit la Cluj-Napoca în anul 1995 și funcționează, de atunci, fără întrerupere, având o periodicitate de doi ani și alternând între cele două țări locul de dezbateri. Ca organism științific, Comisia funcționează pe lângă Academia Română și Academia Slovacă de Științe, constituind o veritabilă verigă de legătură interacademică, menită ea însăși să contribuie la facilitarea legăturilor științifice din domeniul cercetărilor istorice. Ambele părți ale Comisiei au putut constata beneficiul adus prin organizarea reuniunilor, a dezbaterilor și schimbului de informație istorică, la comunicarea și progresul cercetărilor istoriografice din cele două țări, la mai buna cunoaștere a trecutului celor două popoare, român și slovac, a istoriei celor două țări, România și Slovacia.

Reuniunea Comisiei Mixte de Istorie Româno-Slovacă privind *Mineritul în Slovacia și România (sec. XVI-XVIII)* s-a deschis în ziua de 13 septembrie 2016 prin discursurile rostite de președinții celor două Părți ale Comisiei.

În continuare au fost prezentate comunicările:

Simon Zsolt: *Producția de aur în Transilvania în secolul al XV-lea*

Daniel Kianička: *Mineritul în Kremnica secolele XV-XVIII*

Stelean Boia: *Mine și minerit în Banat (secolele XVII-XVIII)*

Miroslav Kamenický: *Contacte din domeniul mineritului și metalurgiei între zonele miniere din Transilvania și Slovacia Centrală în secolele XVII-XVIII*

Marius Grec: *Cu privire la evoluția sistemului legislativ de organizare a exploatărilor resurselor minerale în Transilvania (secolele XV-XVIII)*

Nicolae Edroiu: *Țăranii mineri din Munții Apuseni în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea*

Kónya Peter: *Administrarea minelor din Ungaria și Transilvania prin consiliul lui Francisc Rákóczi al II-lea*

Pavel Huszarik: *Contribuția comunităților slovace la dezvoltarea mineritului în Transilvania*

Michal Ďurčo: *Mineritul fierului din Hronec pe hărțile din secolul al XVIII-lea*

Hronček Pavel, Martin Budaj: *Mineritul din regiunea Brezno în valea Štiavnička din munții Tatra Mică în secolele XVII și XVIII*

Eva Márza: *Ioan Piuaru Molnar și Vasile Popp, medici ai minerilor din Munții Apuseni*

Zuzana Mičková: *Influența contrareformei și recatolicizării asupra personalului întreprinderii de cupru de la Banská Bystrica*

Lucia Krchnáková: *Istoria galeriei din moștenirea Hoffer din Banky de lângă Banská Štiavnica*

Pavol Rybár, Ladislav Hvizdák: *Reconstruiri digitale ale minelor istorice din Smolník*

Eva Márza: *Români despre slovaci în România (2012-2014)*

În continuarea Reuniunii, au avut loc discuții pe marginea comunicărilor prezentate și s-au tras concluziile asupra întregii activități.

În ziua de 14 septembrie 2016 s-a ținut ședința de încheiere a lucrărilor Comisiei Mite de Istorie Româno-Slovacă și s-a perfectat Protocolul Reuniunii. Gazdele au oferit posibilitatea vizitării Municipiului Kremnica, precum și a Muzeului de Monede și Medalii de pe lângă Monetăria Statului Slovac din Kremnica.

În cadrul Reuniunii, Partea Română a Comisiei a oferit istoricilor slovaci volumul *Anul 1989. Căderea regimurilor comuniste din România și Slovacia. La împlinirea a 25 de ani de la derularea evenimentelor*, publicat la Arad în 2016 cuprinzând textele comunicărilor științifice susținute de istoricii din cele două țări la Reuniunea precedentă de la Arad din anul 2014.

S-a reținut faptul că unul dintre fenomenele comune istoriei slovace și celei românești este problema mineritului.

Mineritul din Transilvania și Ungaria Superioară a făcut parte, în secolele XV–XVIII, din activitățile cele mai importante din Ungaria de atunci. Se poate vorbi despre influențarea reciprocă pe baze largi în domeniul întreprinderilor miniere, al învățământului de specialitate și al tehnologiilor ca și despre un schimb de informații între mine și mineri din Transilvania și din Ungaria Superioară. Istoricii din ambele țări au avut posibilitatea comparării problematicii și mecanismelor care au caracterizat mineritul din ambele țări, putând oferi reflecțiile acestei tematici celeilalte țări. Temele

prezentate au fost analizate din punct de vedere științific, obiectiv și pe baza celor mai recente cercetări istoriografice din partea ambelor părți bibliografice. Discuțiile care au avut loc reprezintă un aport real la cunoașterea temei și au dovedit utilitatea organizării unor asemenea conferințe comparative, ca și a celei despre evoluția și transformările mineritului din Transilvania și Slovacia în secolele XV–XVIII.

Pe baza rezultatelor de cercetare din ultima perioadă și printr-o abordare duală au fost analizate și prezentate teme importante referitoare la începuturile și evoluția activității miniere din ambele țări, influențându-se reciproc în contextul istoriei Ungariei.

Reprezentanții ambelor istoriografii au analizat importante teme referitoare la probleme din minerit, cele instituționale și de personal fiindu-le comune pentru. Istoricii români și slovaci au arătat și importanța mineritului din punct de vedere politic, militar și social pentru evoluția Ungariei. Au atins și aspecte culturale, sociale și în sfera sănătății lucrătorilor din mine.

Membrii Comisiei au participat la o excursie la monumentele orașului Kremnica, fiind totodată informați despre posibilitățile de colaborare cu muzeul local. Publicarea referatelor din ședințele Comisiei Mixte reprezintă o valoare durabilă în istoria relațiilor contemporane dintre Slovacia și România. Totodată, se subliniază și contribuția socială mai largă a Comisiei istoricilor României și ai Slovaciei, care oferă o dimensiune istorică relațiilor diplomatico-economice ale țărilor noastre, întărind legăturile prietenești tradiționale.

În Ședința internă a Comisiei s-a evaluat realizarea obiectivelor protocolului anterior și s-au stabilit noile direcții în vederea organizării întrunirii viitoare. La finele Reuniunii, președinții au prezentat cuvântările de încheiere a celei de a XII-a întruniri a Comisiei. În urma unei discuții s-a căzut de acord asupra *Protocolului Reuniunii*.

Comisia a constatat îndeplinirea obiectivelor propuse la întrunirea precedentă de la Arad din anul 2014. Comisia a mai constatat că noile condiții din țările noastre și intrarea în Uniunea Europeană solicită intensificarea colaborării științifice. De aceea sunt necesare sporirea numărului stațiilor de cercetare și adâncirea studiului relațiilor istorice comune cu noi aspecte:

1. Ambele părți ale Comisiei au evaluat pozitiv editarea volumului bilingv de la ultima întrunire de la Arad, *Anul 1989. Căderea regimurilor comuniste din România și Slovacia. La împlinirea a 25 de ani de la derularea evenimentelor*, apărută într-un tiraj de 200 de exemplare, care a fost împărțit proporțional între părțile slovacă și română, o parte a tirajului fiind destinat unei distribuții mai largi. Astfel, rezultatele activității Comisiei în materie de accesibilizare a istoriei reciproce și adâncirea prezentei colaborării vor fi făcute cunoscute unei mai largi părți a societății de specialitate, precum și altor persoane interesate de istoria noastră comună.

2. Comisia se întrunește și pe mai departe, din doi în doi ani.

3. Ambele părți au acceptat sistemul dual privind temele de cercetare, anume elaborarea referatelor din domeniul științific și al cercetării științifico-informaționale. Comisia a constatat că această abordare este convenabilă și funcționează bine.

4. Ambele părți s-au angajat că vor prezenta regulat informații despre lucrările științifice ale Comisiei în reviste de specialitate din ambele țări și vor face referiri și la rezultatele lucrărilor interne ale Comisiei.

5. Se va încuraja și recenzarea cărților de specialitate.

6. Cele două secții ale Comisiei se vor informa reciproc despre îndeplinirea acordurilor și condițiilor de colaborare.

Totodată, la ședința internă de închidere din 14 septembrie 2016, cei doi președinți au evaluat în mod pozitiv lucrările celei de a XII-a Reuniuni a Comisiei. Nivelul științific al referatelor s-a situat la nivel european, deoarece și de această dată au fost prezenți istorici renumiți ai istoriografilor naționale, specialiști în perioadă și tematica discutate.

Pe baza celor mai noi cercetări științifice din istoriografia internă și internațională, s-au analizat problematica mineritului în Transilvania și Slovacia, precum și reflectarea reciprocă cu atenție specială asupra dimensiunii europene a fenomenului.

Discuția și contribuțiile științifice au fost fructuoase și interesante atât pentru istoricii prezenți, cât și pentru public. Prin publicarea materialelor Reuniunii, acestea vor primi o formă durabilă pentru

cercetările internaționale. Președinții ambelor secții au subliniat necesitatea continuării colaborării în acest spirit.

Întrunirea Comisiei s-a soldat și cu efecte sociale mai largi, prin vizitarea monumentelor istorice și a instituțiilor științifice, având și un ecou în presă.

Comisia s-a preocupat și de pregătirea viitoarei Reuniuni, care va avea loc în România în anul 2018. La ședința internă s-a hotărât că la cea de a XIII-a Reuniune tema dezbaterii va fi *1918 – anul speranței*, dată fiind sărbătorirea în acel an a Centenarului Unirii Transilvaniei cu România și a constituirii Cehoslovaciei Moderne.

Președintele Părții Române a Comisiei Mixte de Istorie Româno-Slovace
dr. *Nicolae Edroiu*, membru corespondent al Academiei Române

A XXIII-A REUNIUNE A COMISIEI MIXTE DE ISTORIE ROMANO-UNGARĂ (Alba Iulia, 20-23 septembrie 2016)

După întâlnirea Comisiei Mixte de Istorie Româno-Ungară de acum doi ani, organizată în cadrul Institutului de Istorie din Budapesta al Academiei Ungare de Științe, în perioada 20-23 septembrie 2016 s-a desfășurat, la Alba Iulia, cea de-a XXIII-a Reuniune a Comisiei, care s-a bucurat de participarea unor specialiști marcanți din partea ambelor țări.

Conform tematicii stabilite în urma consultărilor derulate la întâlnirea anterioară a celor două delegații, lucrările prezentate și dezbătute la Alba-Iulia au abordat problematici din sfera cercetărilor de genealogie și au pus în discuție chestiuni legate de dinamica istorică și rezonanțele trecute și prezente ale transferurilor culturale din regiune.

Desfășurată, deci, sub egida *Istorie, genealogie și transferuri culturale*, cea de-a XXIII-a Reuniune a Comisiei Mixte de Istorie, având ca principal organizator Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca al Academiei Române, s-a bucurat de sprijinul generos al Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, instituție care, în fapt, a găzduit prestigiosul eveniment științific, și de suportul la fel de important al unor cunoscute instituții de cultură, precum Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia și Biblioteca Bathyanicum din Alba Iulia. De asemenea, în ceea ce privește buna desfășurare a tradiționalei manifestări științifice, trebuie remarcat și aportul semnificativ al Arhiepiscopiei Ortodoxe de Alba Iulia, care, prin inițiativa ei, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, s-a implicat cu maximă deschidere în susținerea programului de pe parcursul celor trei zile ale Reuniunii.

În cadrul ceremoniei de deschidere, directorul principalei instituții organizatoare, Institutul de Istorie „George Barițiu”, profesorul universitar dr. Nicolae Edroiu, membru corespondent al Academiei Române, președintele Părții Române în Comisie, a adresat un călduros salut participanților, trecând totodată în revistă activitatea rodnică a Comisiei Mixte, desfășurată de-a lungul anilor 1971-2014.

În calitate de președinte al Părții Ungare în Comisie, profesorul universitar dr. Miskolczy Ambrus a subliniat faptul că disputa din anul 1973 în chestiunea manualelor școlare (reflectând oarecum contradicția dintre izolaționismul național și doctrinele marxiste) a contribuit și ea, chiar în condițiile unor relații externe oscilante, la prezervarea Comisiei Mixte ca insulă a unei relative libertăți de opinie. Domnia sa și-a exprimat convingerea că această evidență trebuie să se regăsească și în viitoarele volume de studii care vor valorifica lucrările Comisiei.

Rectorul instituției gazdă, Universitatea „1 Decembrie 1918”, profesorul universitar dr. Daniel Breaz, a accentuat faptul că Alba Iulia este un spațiu simbol al trecutului României și că, aici, studiul istoriei s-a inițiat încă din anul 1991, ca prim și cel mai important program educațional al instituției. Istoria beneficiază de un ciclu complet de învățământ, de mai multe institute de cercetare și de o vastă rețea de parteneriate internaționale, în care se înscrie și cel cu Academia Ungară de Științe, cu care se colaborează de mai mulți ani pe un proiect comun de cercetare.

În încheierea cuvintelor de deschidere, directorul adjunct al Muzeului Național al Unirii a prezentat succint câteva informații despre colecțiile instituției, a căror întemeiere coboară până în anul 1888 și care cunosc o spectaculoasă dinamică (în prezent, peste 180.000 de exponate), o pondere masivă având, desigur, cele care se leagă de studiile arheologice ale castrului roman Apulum. Domnia sa și-a exprimat speranța că, în viitor, Comisia Mixtă ar putea înscrie între tematicile Reuniunilor și subiecte din domeniile arheologiei și muzeologiei.

Șirul comunicărilor l-a deschis profesorul Nicolae Edroiu, cu expunerea intitulată *Stadiul actual al cercetărilor genealogice din România*, în care a trecut în revistă, cu deosebire, preocupările pentru originile familiilor boierești din Moldova și ale celor nobiliare românești din Transilvania, începând chiar cu anul 1780. Nu a omis nici referirile la criza cercetărilor de după colapsul din 1948, când genealogia a devenit o specialitate oarecum restricționată, singurul element pozitiv fiind faptul că neglijarea domeniului a fost cât de cât suplinită de interesele pentru publicarea a numeroase biografii, care, în condițiile prelucrării critice atente, se pot dovedi a fi izvoare prețioase pentru studiile genealogice viitoare.

În anii '80, „Anuarul” Institutului de Istorie din Iași a redemarat abordările de specialitate, care, cu timpul, și-au câștigat o binemeritată autonomie, iar după schimbarea de regim de la finele anului 1989 a luat ființă un institut aparte dedicat problematicii. Din păcate, acesta, deși a organizat o reușită conferință internațională în luna mai a anului 2016, a funcționat și continuă să funcționeze în afara structurii instituționale a Academiei Române.

A urmat, din Partea ungară, comunicarea cercetătorului Kolléga-Tarsoly István, intitulată *Noi posibilități de cercetare în domeniul genealogiei*, care a făcut cunoscută activitatea Asociației Ungare pentru Cercetarea Istoriei Familiei, pe care, de altfel, o conduce (domnia sa având și calitatea de vicepreședinte al Societății Ungare de Heraldică și Genealogie). Acesta s-a referit prioritar la baza de date pe care Asociația a constituit-o și care este în plină dezvoltare, pe baza unor surse precum registre de naștere și căsătorie, matricole, acte de preschimbare a numelui, monumente memoriale, pietre funerare, necroloage, tablouri de absolvire etc., la relațiile internaționale ale Asociației și la modul în care informațiile colectate și procesate pot fi accesate de pe pagina electronică a Asociației. S-a făcut trimitere și la relațiile cu bazele de date ale familiilor nobiliare maghiare, ale istoriilor de familie maghiare și ale Societății Genealogice Ardelene, care, de asemenea, pot fi accesate în anumite limite.

Până în momentul actual, Asociația a prelucrat aproximativ zece milioane și jumătate de nume cu trimitere la registrele de naștere originale, intenția fiind aceea de a parcurge în întregime registrele oficiale din Budapesta și din toate județele. S-au mai colectat, totodată, trei sute de mii de nume preschimbate, o sută cincizeci de mii de nume ale victimelor Primului Război Mondial, șapte mii cinci sute de nume de pe pietre funerare și peste șapte sute de nume de pe diverse tablouri de absolvire.

Comunicarea profesoarei Maria Magdalena Székely, intitulată *Înrudirea în Moldova – loc de memorie*, a vizat posibilitățile de investigare a originilor elitelor din spațiul Moldovei medievale și premoderne. Ea s-a referit la scrisorile de danie ale familiilor domnitoare și boierești către mănăstiri, la inscripțiile de pe monumentele funerare, la menționarea rudelor în diverse rugăciuni și alte ceremonii religioase, la pomelnice și la vechile cronici bisericesti în limba slavă. Dintr-o atare perspectivă, mănăstirile nu sunt doar surse păstrătoare de tradiție, ci reflectă și reprezentarea politică a locului într-o perioadă dată, oferind, prin izvoarele prezervate, oportunități de reconstituire a istoriei familiilor boierești. Procesul e unul dificil, pentru că, uneori, reperele genealogice se întemeiază pe falsuri, pe origini inventate, care au necesitat cercetări suplimentare, clarificări și au generat chiar anchete și apeluri la foruri de judecată.

Cercetătoarea Susana Andea, în comunicarea intitulată *Scriitori din cancelaria princiară. Schițe de genealogie*, a făcut referire la proiectul de digitalizare a documentelor arhivistice de dinainte de anul 1600, demarat de Universitățile din București și Cluj, în parteneriat cu Arhivele Naționale, focalizând apoi mediul Cancelariei princiare a Transilvaniei, situația scribilor ei și posibilitățile lor de carieră. Ea a subliniat faptul că, deja din secolul al XVII-lea, scribii se puteau recruta și dintre cei cu o origine socială modestă, plătiți pentru prestația lor și având speranța promovării în ierarhia administrativă sau, cel puțin, a dobândirii unor danii. În ceea ce privește cerințele funcției, de regulă, scribii erau selectați dintre cunoscătorii limbilor latină, maghiară, germană, turcă și, uneori, română

(mai rar amintiți în documentele epocii). Într-o atare conjunctură, a fost prezentată apoi, ca relevantă pentru veacul al XVII-lea, ascensiunea familiei Boer de Recea (Făgăraș), cu deosebire prin reprezentanții ei Ștefan și Petru.

Profesorul Avram Andea, în comunicarea sa intitulată *Petru Dobra: genealogie și cursus honorum*, a schițat biografia acestui personaj, cu accent, desigur, pe cariera sa din administrație. Provenind dintr-o familie de negustori, Petru Dobra s-a ridicat spectaculos în ierarhia socială, devenind unul dintre membrii importanți ai structurii Tablei Regale a Transilvaniei.

Profesorul Nagy Levente, în expunerea intitulată *Genealogii reale și fictive de la Nicolae Olăhus la Eszterházy Pál*, a dezbătut problema, des întâlnită în cercetările de specialitate, a arborilor genealogici falsificați. În mod concret, el a oferit exemplul lui Eszterházy Pál, personaj care, părăsind arena politică, s-a reorientat înspre domeniile artei și ficțiunilor, imaginându-și un Regat Ungar desprins de realități, pe care l-a utilizat ca fundament pentru întruchiparea genealogiei familiei sale, în bună parte de domeniul fanteziei. Regăsim, în narațiunea sa fantastică, personaje principale imaginate, precum un anume Dodo, rege dac, care e pomenit alături de Huniazii, de Dracula (domnitorul muntean Vlad Țepeș, care, în opinia lui Eszterházy, joacă un rol pozitiv în conștiința publică maghiară, ca erou de anvergură în lupta antiotomană) și de Nicolae Olăhus (se pare, în mod real prezent în linia sa genealogică). În construcția sa teoretică, Ardealul ar fi reprezentat și asigurat unitatea statală a Ungariei de dinainte de cucerirea otomană.

Profesorul Ștefan Gorovei, în studiul *Armeni din Moldova în Transilvania, Ungaria și-n lumea largă. Un studiu de caz*, a pus accentul pe rolul extern al armenilor din Moldova, punctând apariția lor în regiune de la începutul secolului al XVI-lea (pe o rută nord-estică), migrarea lor înspre Transilvania de pe la finele veacului al XVII-lea, iar, mai apoi, pătrunderea lor în Ungaria și în state mai îndepărtate. Ca exemplu concret, se oferă chiar istoria familiei Gorovei, cu accent pe un anume Gorove László din Budapesta, pe Gorove István și pe bucureșteanul Artur Gorovei, prezentate fiind, în paralel, carierele lor și relațiile dintre ei. De asemenea, se fac referiri la reprezentanții mai târzii ai familiei și la biografiile lor, fie ei răspândiți în Statele Unite, fosta Uniune Sovietică și Spania. Numele Gorovei ar însemna, în armeană, „viteaz”, „curajos”, iar terminația „i” a dispărut ca urmare a influenței limbii maghiare.

Profesorul Miskolczy Ambrus și-a etalat considerațiile sub titlul *Genealogia superstițiilor și transferul cultural (Ancheta lui M. Brukenthal din anul 1789)*. În esență, ni se relatează despre o anchetă (serie de întrebări) pe care comitele sașilor, viitor jude regal, le-a formulat și adresat preoților calvini, luterani și ortodocși din satele tutelate în legătură cu credințele populare din teritoriu. A primit răspunsuri doar de la șase preoți, dar ele reflectau, mai degrabă, lipsa de informare și izolarea în care trăiau respondenții. Relevant pentru răspunsuri este faptul că ele denotă anume influențe externe, asimilate de parohi, probabil, pe parcursul studiilor lor (spre exemplu, convingerea că figura omului-lup e preluată din setul credințelor populare germane, de unde s-a infiltrat, mai apoi, în lumea rurală slavă, maghiară și română).

Cercetătorul Lajtai László, în comunicarea intitulată *Genealogia și făurirea națiunii. Problematika descendenței Huniazilor în manualele de istorie*, a analizat strânsă dependența dintre genealogie, națiune și conștiință națională, exemplificând prin modul în care a fost prezentată originea Huniazilor în manualele de istorie din Ungaria veacului al XIX-lea. Dacă în sistemul de valori din epoca premodernă (până la finele veacului al XVIII-lea), poziția socială era principalul criteriu de evaluare și ierarhizare comunitară, nu a fost nicio problemă în a recunoaște originea română a Huniazilor.

Odată cu dezvoltarea problemei naționale și cu polemica stârnită de ea, aproximativ de la începutul secolului al XIX-lea, chestiunea originilor etnice devine din ce în ce mai importantă, chiar dominantă pe alocuri, prioritară fiind sublinierea originilor maghiare. Cam de prin anii 1880 însă, rezultatele cercetărilor filologice, înainte de toate travaliul lui Robert Rösler legat de fundamentele balcanice ale românilor, au început să accentueze din nou rădăcinile nemaghiare, reluând ipoteze sud-dunărene, sârbe, albaneze și, iarăși, românești. Aceste teorii genealogice erau, desigur, în concordanță cu eforturile guvernamentale de a construi narațiuni atractive și noi oportunități sociale și spirituale etniilor din spațiul Ungariei, în ideea de a le apropia de istoria statului și de a le dinamiza spiritul patriotic.

Cercetătorul C. Norbert Tóth, autorul studiului *Genealogia în sprijinul arhondologiei: nume similare – persoane diferite*, a subliniat că se întâmplă deseori ca, în izvoare medievale și nu numai acolo, același nume să figureze, în aceeași epocă, în spații, poziții sociale, funcții și conjuncturi diferite. În asemenea situații, istoriile de familie și arhondologiile pot desluși dacă personajele purtătoare de nume similare erau diferite și, eventual, înrudite. Se oferă, ca exemplu de analiză în acest sens, cazul purtătorilor numelui Bacskai Miklós din marea ramură familială Guth-Keled.

Profesoara Laura Stanciu, în expunerea intitulată *Raportul confesiune – națiune la românii ardeleni. O analiză comparativă la 1750 și la 1850*, tratează o problematică surprinsă comparativ, în două epoci în mare parte diferite, dar marcate de aceleași variații, din ce în ce mai intense, ale relațiilor dintre românii ortodocși și cei greco-catolici. Nu sunt omise nici solidaritățile clerului celor două Biserici românești în nume etnic și apropierea dintre confesiuni, dar nici diferențele strategice (de pildă, apropierea ortodocșilor ardeleni de ierarhia sârbă a Karlowitz-ului și eforturile episcopului unit Ioan Lemeni de a transforma scaunul blăjean în scaun mitropolitan, efort generat nu atât de generoase considerente naționale, cât izvorât, mai degrabă, din proiectele generale ale Sfântului Scaun, a cărui politică o asemenea transformare ar fi servit-o din plin).

Cercetătorul Remus Câmpeanu, în expunerea intitulată *Spații ardeleni ale transferului cultural în veacul al XVIII-lea*, s-a referit la diversele segmente ale societății ardeleni a veacului Luminilor în care transferul cultural între etnii a putut să funcționeze. El a fost viabil și datorită faptului că, la nivelul provinciei, componenta românească a devenit din ce în ce mai substanțială și și-a putut închea câteva categorii elitare capabile să intre într-un dialog cultural, și nu numai, cu națiunile privilegiate. Se menționează că, în secolul al XVIII-lea, în Transilvania, circa jumătate din numărul celor înnoșiți au fost de origine română, iar, până în epoca lui Iosif al II-lea, românii din administrația Principatului ajung să reprezinte circa 15% din aparatul birocratic. Aceste realități schimbă, oarecum, narațiunea istorică tradițională despre națiunea tolerată și, pentru aprofundarea lor, se impune renunțarea la retorica eroică și la autovictimizare și apelul la istoria comună, la investigațiile multidisciplinare, la microistorie, la analiza mai atentă a contactelor și punctelor comune din evoluția națiunilor ardeleni, la abordări care să depășească limitele naționalismului și sferele conflictuale ale raporturilor majoritate-minorități, asuprași-asupritori, privilegiați-tolerați etc.

Cercetătorul Abraham Barna, în comunicarea intitulată *Confesionalism sau conturarea unei culturi comune?*, analizează, în paralel, cazurile strategiilor folosite de români și slovaci în veacul al XIX-lea în ceea ce privește instrumentarea confesiunilor și a Bisericilor în consolidarea conștiințelor naționale și fortificarea națiunilor. Se mențin, desigur, chiar și până la începutul veacului al XX-lea, limitele confesionalismului și disputele între confesiuni, dar, în același timp, deși diferite în conținutul lor spiritual, confesiunile rivale, ortodoxă și greco-catolică în cazul românilor, evanghelică și romano-catolică în cazul slovacilor, au avut contribuții la fel de importante în procesul de încheierea a națiunilor și de construcție a instituțiilor culturale.

Materialele expuse vor constitui, desigur, conținutul unui volum comun dedicat lucrărilor desfășurate. Ele s-au bucurat de un deosebit interes, iar pe marginea lor s-au purtat dezbateri și s-au făcut schimburi de idei extrem de utile pentru dialogul istoriografic româno-ungar.

La sfârșitul ciclului de ședințe științifice, conducerile celor două Părți ale Comisiei Mixte au stabilit tematica pentru Reuniunea de peste doi ani, care urmează să se desfășoare în Ungaria. Au fost propuse ca teme de abordat la manifestarea viitoare *Anul 1918 în Europa Centrală și de Sud-Est. O perspectivă culturală și Originea, evoluția și impactul actual al transilvanismului ca formă de transfer cultural*.

Pe parcursul Reuniunii, participanții au beneficiat de un program cultural și științific variat, care a inclus o recepție oficială la Înaltpreșfințitul Irineu, arhiepiscopul Arhiepiscopiei Ortodoxe de Alba Iulia, o vizită la Arhiepiscopia Romano-Catolică de Alba Iulia, o vizită la Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia (cu vizionarea unui spectacol de reconstituire istorică), o vizită la Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia și o excursie cu caracter de informare istorică la mănăstirea Râmeț (județul Alba).

Secretarul Părții Române în Comisia Mixtă de Istorie Româno-Ungară
Remus Câmpeanu

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL „MARI PERSONALITĂȚI DIN TRANSCARPATIA, UCRAINA” (Apșa de Jos, Slatina – Ucraina, 25-27 noiembrie 2017)

În perioada 25-27 noiembrie 2016 s-a desfășurat, în Apșa de Jos și Slatina (Ucraina), Simpozionul Internațional omagial „Mari personalități din Transcarpatia, Ucraina”, organizat de Muzeul de Istorie și Etnografie a Românilor din Transcarpatia, cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe, Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni (România).

În data de 25 noiembrie au sosit invitații și a fost vizitat Muzeul de Istorie și Etnografie a Românilor din Transcarpatia, aflat în localitatea Apșa de Jos, amenajat cu mult simț civic și patriotic.

Simpozionul propriu-zis a avut loc în ziua de 26 noiembrie. În deschidere au luat cuvântul mai multe personalități: dr. Ion Botoș, directorul Muzeului de Istorie și Etnografie a Românilor din Transcarpatia, Excelența Sa Gabriel Nicola, consul al României la Slatina, Excelența Sa Eleonora Moldovan, consul general al României la Cernăuți, muzeograf Gheorghe Todinca, director al Muzeului Maramureșean din Sighetul Marmației, dr. Viorel Ciubotă, cercetător la Muzeul Județean Satu Mare, și dr. Ilie Gherheș, lector în cadrul Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, Secția Baia Mare.

După cuvântul de deschidere a urmat prima parte a lucrărilor sesiunii, în care au fost susținute opt comunicări: Gheorghe Todinca (Sighetul Marmației), *Drumul maramureșenilor din dreapta Tisei la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918*; dr. Ilie Gherheș (Baia Mare), *Dan Mihai Ilieș al lui Dumnezeu (1884-1969) – un român exponențial din dreapta Tisei*; prof. Ileană Gandic (Ucraina), *Nița Gandic*; prof. Mihaela Cristina Gherheș (Baia Mare), *dr. Mihai Marina (1907-1980) – un diplomat de geniu la Curtea muzei Clio*; dr. Viorel Ciubotă (Satu Mare), *Voloșin, președintele Ucrainei Carpatice*; prof. Nuțu Laurențiu Pop (Ucraina), *Personalități din Apșa de Mijloc*; dr. Flaviu Vida (Baia Mare), *Ion Bilțiu-Dăncuș (1892-1952) – un martir al idealului național*; dr. Mihai Dăncuș (Sighetu Marmației), *Ioan Mihalyi de Apșa – luptător pentru cauza românilor din Maramureș*.

După pauza de masă a avut loc vernisajul expoziției „Personalități ale culturii românești din Transcarpatia”, în cadrul căreia au fost expuse fotografiile cu majoritatea personalităților despre care a fost vorba în comunicările participanților la simpozion. De asemenea a fost lansată cartea *Personalități marcante ale culturii românești din Transcarpatia* (coord. Ion M. Botoș, vol. I, Apșa de Jos, 2016, ISBN: 978-966-399-823-7), volum ce cuprinde prezentările din timpul acestei manifestări științifice și culturale.

În partea a doua a simpozionului au fost susținute alte nouă comunicări:

Dr. Ion Botoș (Ucraina), *Titus Botoș, director adjunct al Institutului de Statistică al României, Filiala Cluj*; prof. Șuțic Mariana (Sighetul Marmației), *Mihai Marina – personalitate marcantă din dreapta Tisei*; Vasile Iuga de Săliște (Cluj-Napoca), *Vasile Mihalca, subprefect al Maramureșului*; dr. Victor V. Vizauer (Cluj-Napoca), *Familia Dragoșștilor din Bedeu*; prof. Florin Dragoste (Sighetu Marmației), *Preoți români din dreapta Tisei în perioada interbelică*; prof. Marius Voinaghi (Sighetu Marmației), *Evrei dragoșști refugiați din Slatina în perioada postbelică*; Tiberiu Morar (Oradea), *Mihai Marina – consul general al României la Oradea*; prof. Ioan Leonard Pârja (Sighetu Marmației), *Personalități marcante ale culturii românești din Transcarpatia*, lucrare inedită; dr. Vasile Iovdii (Ucraina), *Preoți ortodocși din dreapta Tisei: Bilețchii Dorin a lui Ștefan, Bilețchii Ștefan a lui Gheorghe*.

După încheierea comunicărilor a urmat întâlnirea cu personalități maramureșene din dreapta Tisei, dar și cu urmași ai celor plecați dintre noi. Manifestările culturale ale zilei s-au încheiat cu un concert folcloric.

Lucrările simpozionului au luat sfârșit cu angajamentul organizatorilor de a continua și pe viitor misiunea de promovare a istoriei și culturii românești din dreapta Tisei prin intermediul unor astfel de manifestări cultural-științifice.

Victor V. Vizauer

**MANIFESTĂRI ȘTIINȚIFICE ORGANIZATE DE INSTITUTUL DE ISTORIE
„G. BARIȚIU” ÎN ANUL 2016 – Departamentul ISTORIE**

Conferințe (simpozioane)/manifestări științifice organizate

Cluj-Napoca, 18 mai 2016, Filiala Cluj a Academiei Române, Departamentul ISTORIE al **Institutului de Istorie „G. Barițiu”** – în cadrul Zilelor Academice Clujene:

- Simpozionul științific 150 DE ANI DE LA ÎNFIINȚAREA ACADEMIEI ROMÂNE. CONTRIBUȚII TRANSILVĂNENE – 16 comunicări: 8 ale cercetătorilor din institut, 8 comunicări ale colaboratorilor din țară și Republica Moldova ;
- Simpozionul științific SCRIS ȘI SOCIETATE ÎN TRANSILVANIA – 11 comunicări: 6 ale cercetătorilor din Institut, 5 comunicări ale colaboratorilor din Republica Moldova;

Cluj-Napoca, 7 martie 2016, ora 17, Biblioteca Austria, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Centrul de Studii Transilvane, **Institutul de Istorie „G. Barițiu”** (co-organizator), masă rotundă și prezentare de carte

Lansări de carte

Cluj-Napoca, **7 martie 2016**, ora 17, Biblioteca Austria, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Centrul de Studii Transilvane, **Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca** (co-organizator), masă rotundă și prezentare de carte

- Gerald Volkmer, *Trasilvania între Imperiul Habsburgic și Imperiul Otoman. Statutul și practica dreptului intr-național într-un principat central-est-europan 1541-1699*
- Johannes Honterus, *Rudimenta Cosmographica. Elementele cosmografiei, Corona, Brașov 1542*, editori Robert Offner, Harald Roth, Thomas Șindilariu, Ulrich Andreas Wien, ediție în facsimile cu traduceri în germană, română și maghiară
- Bernhard Heigl, Petra Rezac, Thomas Șindilariu, *Ghid arhivistic referitor la istoria germanilor din Brașov și Țara Bârsei*. Îndrumător prin fondurile și colecțiile Direcției Județene Brașov a Arhivelor Naționale și ale Arhivei Bisericii Negre și inventar al manuscriselor

Cluj-Napoca, **29 martie 2016**, orele 11,00, Sala de Conferințe, Institutul de Istorie „George Barițiu” – lansare de volume în cadrul colecției *Institutul de Istorie „George Barițiu – Teze de doctorat*. Tezele de doctorat elaborate sub coordonarea științifică a conducătorilor de doctorat din cadrul Institutului (dr. Simion Retegan, dr. Dumitru Suciș și dr. Gheorghe Iancu)

- Ciprian Glăvan, *Presa de limbă germană din Banat. 1771-1867*, Cluj-Napoca, Edit. Argonaut, 2015. [A prezentat CSIII dr. Lorând Mádly]
- Grigore Linul, *Vicariatul ortodox de Oradea. Structuri: parohii și școli (1850-1900)*, Cluj-Napoca, Edit. Studia New Printing, 2016. [A prezentat drd. Dan Iftimi]
- Claudia Septimia Sabău, „Și ne-au făcut din grănițeri, țărani”, Cluj-Napoca, Edit. Mega, 2016. [A prezentat CSIII dr. Mirela Popa-Andrei]
- Mara Mărginean, *Ferestre spre furnalul roșu. Urbanism și cotidian în Hunedoara și Călan (1945-1968)*, Iași, Edit. Polirom, 2015. [A prezentat CSIII dr. Iosif Marin Balog]
- Angela Rus, *Alegeri locale în municipiul Cluj-Napoca (1990-1996)*, Academia Română – Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2015. [A prezentat CSIII dr. Attila Varga]
- Vadim Guzun, *Imperiul foamei. Foametea artificială din URSS și impactul asupra spațiului românesc 1921-1922, 1931-1933, 1946-1947*, București, Edit. Filos, 2014. [A prezentat CSII dr. Ottmar Trașcă]

Cluj-Napoca, **23 septembrie 2016**, orele 10, Institutul de Istorie „G. Barițiu”, Argonaut Publishing (Cluj-Napoca) și Symphologic Publishing (Canada), prezentarea lucrărilor publicate de membrii echipei de cercetare a proiectului PN-II-ID-PCE-2011-3-0064 (*Armatele imperiale și românii (1848-1849). Mărturii militare secrete din arhivele rusești și austriece*:

- Ela Cosma, *Împăratul călător și ardelenii în memoriile lui Michael Conrad von Heyendorff cel Bătrân*, cu ediție critică și traduceri din limba germană de Ela Cosma, indici de Simona Bala și Ela Cosma, Argonaut Publishing – Cluj-Napoca, Symphologic Publishing – Gatineau, 2014 (*Biografii istorice transilvane IX*). [A prezentat CSIII dr. Daniela Deteșan]
- *Michael Conrad von Heyendorff der Jüngere, Tagebuch (1848-1849)*, mit einem Anhang von Urkunden, kritische Ausgabe von Ela Cosma und Hansotto Drotloff, Argonaut Publishing – Cluj-Napoca, Symphologic Publishing – Gatineau, 2015 (*Biografii istorice transilvane X*). [A prezentat dr. Mircea-Gheorghe Abrudan]
- *Michael Conrad von Heyendorff cel Tânăr, Jurnal (1848-1849)*, ediție critică de Ela Cosma și Hansotto Drotloff, Argonaut Publishing – Cluj-Napoca, Symphologic Publishing – Gatineau, 2016 (*Biografii istorice transilvane XI*). [A prezentat dr. Mircea-Gheorghe Abrudan]
- Daniela Deteșan, *În lege și în afara ei. Românii din Transilvania la mijlocul secolului al XIX-lea * In Law and Out of Law. The Transylvanian Romanians in the Middle of the 19th Century*, English translation by Marcela Ganea, Argonaut Publishing – Cluj-Napoca, Symphologic Publishing – Gatineau, 2015 (*Biografii Istoric Transilvane XII*). [A prezentat CSIII dr. Mirela Popa-Andrei]
- Ela Cosma, *Austrian Consular Representative Offices in Moldavia, Wallachia and Serbia (1782-1848)*, English translation by Marcela Ganea, Argonaut Publishing – Cluj-Napoca, Symphologic Publishing – Gatineau, 2014 [A prezentat CSI dr. Dumitru Sucișu]
- Ela Cosma, *Habsburg Consular Agencies and the 1848 Revolutions in Moldavia, Wallachia, and Serbia*, English translation by Marcela Ganea, Argonaut Publishing – Cluj-Napoca, Symphologic Publishing – Gatineau, 2016 [A prezentat CSI dr. Dumitru Sucișu]

ACTIVITĂȚILE DOCTORALE ÎN ANUL 2016 ale SCOSAAR – DEPARTAMENTUL FILIALA CLUJ-NAPOCA – DOMENIUL ISTORIE

- În cadrul Institutului de Istorie „George Barițiu” activează 7 coordonând – în anul 2016 – activitatea a **35 doctoranzi (10 – sistem vechi/ și 25 – sistem nou)**, aflați în diverse stadii – fază finală de elaborare a tezei de doctorat, program de cercetare științifică și program de studii universitare de doctorat. Dintre cei 10 drd. înmatriculați între anii 2007-2010: 4 drd. și-au susținut public teza de doctorat în anul 2016, 6 drd. se află în fază finală de elaborare teză doctorat, 1 exmatriculare; dintre cei 25 drd. – sistem nou – înmatriculați începând cu 1 noiembrie 2011: 2 drd. și-au susținut teza de doctorat în anul 2016, 12 drd. aflându-se în program individual de cercetare științifică, 6 drd. în faza de elaborare teză și 2 admiși la coloctviul de admitere la doctorat din 3 octombrie 2016, validați de SCOSAAR, fiind, începând de la 1 nov. 2016 până la 31 octombrie 2017, în program de pregătire pe baza studiilor universitare de doctorat.
- În cursul anului 2016 la Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca s-au organizat susținerile publice ale următoarele teze de doctorat:

Nr. crt.	Numele și prenumele drd.	Numele conducătorului de doctorat	Anul înmatr./ Data susținerii publice/ OM confirmare a titlului de doctor în istorie	Titlul tezei de doctorat
1.	IFTIMI C. DAN CONSTANTIN	CSI dr. DUMITRU SUCIU	2013/ 29.09.2016/ O.M. 6122/20.12.2016	<i>PROTOPOPIATUL GRECO-CATOLIC VIȘEU. PAROHII, FILII ȘI ȘCOLI (1850-1905)</i>
2.	ILIEȘ A. COSMIN BOGDAN	CSI dr. SIMION RETEGAN	2013/ 30.09.2016/ O.M. 6122/20.12.2016	<i>EDIFICII DE CULT ROMÂNEȘTI DIN SĂLAJ ÎN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI XIX ȘI PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI XX</i>
3.	POP T. AUREL	CSI dr. GELU NEAMȚU	2008/ 19.10.2016/ O.M. în derulare	<i>ROMÂNII DIN SĂTMAR ÎN REVOLUȚIA DIN 1848-1849</i>
4.	COLCER C. GHEORGHE	CSI dr. SIMION RETEGAN	2010/ 19.10.2016/ O.M. în derulare	<i>ISTORIA UNEI INTEGRĂRI: AVATARURILE EVOLUȚIEI BISERICII BAPTISTE DIN TRANSILVANIA</i>
5.	GUȘETH T. KLARA	CSI dr. SIMION RETEGAN	2010/ 28.10.2016/ O.M. în derulare	<i>MAGISTRATUL ORAȘULUI LIBER REGESC BAIA MARE ÎNTRE 1780-1876</i>
6.	ANIȚA T. CRISTIAN	C.S.I dr. SUSANA ANDEA	2012/ 14.11.2016/ O.M. în derulare	<i>EVALUAREA ȘI SELECȚIONAREA DOCUMENTELOR – IMPACTUL ASUPRA CERCETĂRII ISTORICE</i>

În urma colocviului de admitere la doctorat, organizat în cadrul Institutului în data de 3 octombrie 2016 au fost declarați reușiți 2 candidați, validați în ședința SCOSAAR, cu data de înmatriculare 1 noiembrie 2016. Astfel:

Nr. crt	Nume și prenume doctorand	Nume și prenume conducător doctorat	Titlu teză de doctorat
1.	Heltianu I. Ioan Alexandru	Prof.univ.dr. Nicolae Edroiu	<i>SIMBOLURILE STATELOR UNITE ALE AMERICII ÎN ROMÂNIA INTERBELICĂ ȘI POSTBELICĂ</i>
2.	Mășan-Dragoste I. Emilia	C.S.I dr. Stelian Mândruț	<i>SIMBOLISM ȘI MEMORIE ISTORICĂ ÎN DECORAȚIA FIGURATIVĂ A ARHITECTURII CLUJENE (SEC. XIX – PRIMA JUMĂTATE A SEC. XX)</i>